

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ВАРДАРСКЕ БАНОВИНЕ

2. МАЈА 1931. ГОД.
СУБОТА

БРОЈ 2 ДИНАРА

ГОДИНА II. Број 68—69.
СКОПЈЕ

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ излази један пут недељно. Годишња претплата је 80, а за иностранство 140 динара. Огласи се примају по утврђеној тарифи. Рукописи, огласи и претплата се шаљу на адресу Банске Управе за Уредништво Службеног Листа. — Уредник СИМИЋ СТЕВАН, директор гимназије у пензији.

БАНОВИНСКИ БУЏЕТ

Буџет Вардарске Бановине за 1931/32. годину одобрен је и укупни расходи по њему износе 74,783.494.— динара према чему су мањи од прошлогодишњих за 4,706.317.— динара. Прошли буџет рађен апсолутно без икаквих података морао је подбацити у приходима, а ни расходи у њему нису могли бити правилно предвиђени. Много што шта је сматрано да ће се моћи урадити па се је увидело да је то било немогуће, а за понеке послове, који су могли да се изврше нису предвиђени кредити. Исто тако многи приходи предвиђени у знатним износима, а у току године наплаћене су много мање суме, а у неким случајевима чак и минималне. Овогодишњи буџет рађен је на основу искуства стеченог у првој години и израђен је како с обзиром на послове које је могуће остварити у току једне године, тако и на основу прихода, који се могу наплатити. Услед овога и резултат ће бити знатно бољи.

Најважнији издаци по буџету за 1931/32. годину овако су распоређени:

Примањем активе и пасиве самоуправних срезова и Области Вардарске Бановине примила је и обавезе ових самоуправних тела из ранијих година те је за њихове исплате, поред предвиђена 2,500.000.— динара у прошлом одредила и 300.000.— динара у ово-

годишњем буџету. Ова сума биће потпуно довољна да се сва ова дуговања исплате. На име помоћи општинама за израду вештачких објеката на општинским путевима предвиђено је 400.000.— динара. На име ануитета по зајмовима, које Вардарска Бановина треба да закључи, ради подизања Банске палате, пет гимназијских и пет болничких зграда предвиђено је 7,387.500.— динара. За израду нових путева, оправке постојећих, подизање јавних зграда и оправке садашњих одређено је динара 26,558.286.—.

Да би се здравствене прилике у Бановини поправиле, сузбила маларија и остале заразне болести, насеља снабдела пијаћом водом, извршило исушивање бара, збринула сиромашна и слабуњава деца, допринело сузбијање туберкулозе и т. д. предвиђено је 10,394.260.— динара. Поред овога а готово у истом циљу, ради социјалне помоћи и потпоре хуманим и културним установама постоји у буџету сума од 2,363 657,— динара.

На потпомагање народног просвећивања одређена је у буџету сума од 4,582.890.— динара, а на унапређење пољопривреде, сточарства и шумарства 8,510.862.— динара. На потпомагање унапређења трговине и индустрије као и туризма наша Бановина пред-

видела је већу суму него ма која друга и та сума износи 3,303.121.— динара.

Као што се види само на ове циљеве, који су општи и чијим ће се реализовањем помоћи сви слојеви становништва Вардарске Бановине од целокупне суме буџета у 74,783.494.— динара одређено је 63,800.576.— динара што чини преко 85⁰/₀, док је за све друге издатке, где спадају принадлежности свег бановинског особља у целој Бановини, канцеларијски материјал, огрев и осветљење канцеларија, кирија зграда, издржавање свих бановинских предузећа и болница, предвиђено само 15⁰/₀.

Што се тиче буџета прихода и он је израђен много рационалније него прошли. Бановинске дажбине предвиђене су у сумама, које ће се вероватно и наплатити. Исти је случај и са бановинским приходима од њених установа. Изузетак чини само бановински прирез, чија је сума одређена према основном порезу, ма да је извасно да се предвиђена сума неће моћи наплатити.

Као нове дажбине у овогодишњем се буџету појављују: трошарина на безалкохолна пића. Она је уведена по тражењу Министарства Пољопривреде да би се заштитила потрошња наших вина. Поред тога уведене су још само таксе на билијаре и карте за играње, а укинута је такса од закупнине испаша.

Благодарећи добром и правилном финансирању у прошлој буџетској години Вардарска Бановина је у буџет за 1931/32. годину унела из свог обртног капитала динара 11,000.000.— за изравњање расхода и прихода да би тиме олакшале терете свом становништву. Од девет Бановина само је још Савска унела у свој буџет 750.000.— динара а све остале нису биле у могућности да то учине.

Васпитање омладине.

Једно савремено питање.

Да би одмах било јасно зашто да васпитање омладине буде најактуелније питање треба да се зна шта је циљ васпитања. Циљ васпитања је да се створе *људи*. То значи да је васпитање *акт* којим се иде на то, да се од детета створи *човек* — човек добар, активан и користан себи, социјалној заједници и друштву; не човек порочан, лењ и паразит. Зар није заиста задатак васпитања велики и од огромног значаја за напредак једнога народа, Циљеви васпитања се мењају према друштвеним приликама и потребама, па с тим и средства и методе. Циљ васпитања произилази из друштва, а постављају га умно истакнути појединци. Историја васпитања нам о томе говори. За данашње време требају нам људи који ће имати у себи ове три сложене одлике: *доброту, активност и корисност*.

Каква ће будућност једнога народа бити зависи од тога како је васпитана омладина или какве је наследнике спремила стара генерација. Јер отац може оставити грдно имање своје неваљалом сину, и довољно је кратко време да то имање не буде својина сина овога доброг оца. Отац је био вредан и стекао добро имање, али он је учинио једну погрешку што није васпитао сина, и зато га је снашла казна: оно што је он с муком створио, његов је син, место да га увелича или паметно искористи, уништио, проводећи време у нераду и разврату. Зар не би било изванредно да је отац поред доброг имања оставио добро васпитаога сина. А то је могуће. Држава, кад се о њој говори у овом смислу, мора да се упореди са оцем, а омладина са сином.

Стара генерација једног народа радила је. Својим радом створила је благостање наследницима. Међутим, то не би било доста. Старој генерацији би сада исто тако важан задатак био, да створеном благостању створи достојне наследнике, или другим речима — да стечено имање преда паметним главама и вештим рукама, да би се од тога видела корист. Полазећи од овога кажемо, да васпитавање омладине треба да буде најактуелније питање. Држимо да паметан, добро васпитан човек, може и сам створити што му је потребно, и обртно — непаметном, рђаво васпитаном човеку можемо оставити све што му је потребно, али он неће умети да то сачува, а неће знати ништа да сам створи, и тако ће бити као „сламка међу вихорови“.

Исто тако ће само добро васпитана омладина моћи да буде достојан наследник својих вредних предака. Значи да проблем васпитања стоји испред свих других проблема. Међутим о кризи васпитања говори се врло мало. Тек се понеки глас чује како је данашња омладина изостала иза старе генерације, али се ништа

не говори о томе да треба данашњу омладину повести на прави пут и на који начин да се то учини. Мислимо, да би најрационалнији начин за отклањање сваке кризе за будућност био тај, када би се поклонила нарочита пажња проблему васпитања омладине, те и народног просвећивања. Потребно је дакако имати на хартији целокупни васпитни план, средства и методе, али, разуме се, то би равно било нули, ако неби било вештих васпитача. Васпитање омладине је најделикатнији посао, зато се посао мора давати вештим и спремним рукама. Васпитач мора имати вољу и љубав за свој позив.

Радити на унапређењу народног благостања и уопште у сваком погледу за добро државе, а запоставити васпитање омладине, или не поклонити довољно пажње проблему васпитања народног помлатка значило би исто и зидати велелепну палату без темеља на песку. Ово се не сме предвидети. Боље је спремити и оставити будућности здраву расу, чист интелект, умешне руке, племенито срце, витешку мишицу, него ли родна поља, развијену индустрију, безбројна стада. Идеално је обоје оставити, ако то није могуће, онда оно прво.

Та шта ће све друго ма колико било ваљано ако нема људи, који ће стечено сачувати и ново прибавити! А људи се стварају *васпитањем*.

Наум Ј. Ристић.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Постављења, унапређења и премештаји

Указом Његовог Величанства Краља од 10 априла 1931 год. III. Бр. 22631 постављен је за среског начелника среза кочанског шесте групе Трифуновић С. Никола срески начелник у оставци из Београда.

Указом Његовог Величанства Краља од 10 априла 1931 год. III. Бр. 22631 постављен је за среског начелника среза поречког седме групе Цекић Ј. Стеван, досадањи помоћни секретар среске испоставе у Ћуприји друге категорије, друге групе четвртог степена основне плате по потреби службе.

За помоћног секретара Краљевске Банске управе Моравске бановине шесте групе Марковић М. Богољуб, досадањи начелник среза Лесковачког друге категорије, прве групе осмог степена основне плате по потреби службе.

Указом Његовог Величанства Краља од 18 априла 1931 год. III. Бр. 23851. постављен је за среског начелника среза струмичког шесте групе Марковић И. Станимир, досадашњи

виши пристав истог среза прве категорије, седме групе, трећег степена основне плате.

За среског начелника среза радовишког шесте групе Ранковић М. Петар, досадашњи виши пристав истог среза прве категорије, седме групе, трећег степена основне плате.

За среског начелника среза подримског Стефановић М. Бранко, досадашњи виши пристав истог среза прве категорије, седме групе, трећег степена основне плате.

За среског начелника среза охридског шесте групе Радонић Р. Миодраг, досадашњи виши пристав истог среза, прве категорије, седме групе, другог степена основне плате.

За среског начелника среза кратовског шесте групе Лекић В. Александар, досадашњи виши пристав истог среза прве категорије, седме групе другог степена основне плате.

За помоћног секретара управе полиције у Скопљу шесте групе Антић А. Александар досадашњи чиновник исте полиције, друге категорије, друге групе, петог степена основне плате.

За помоћног секретара окружног инспектората у Призрену, седме групе, Антоновић А. Милан, досадашњи писар истог инспектората друге категорије, треће групе, петог степена основне плате.

Решењем Господина Претседника Министарског Савета, Министра Унутрашњих послова од 16 априла 1931 год. III. Бр. 23054 постављен је за поднадзорника полицијске страже прве класе осме групе Управе полиције у Скопљу Стремо М. Матеј, досадашњи поднадзорник полицијске страже прве класе исте управе III. категорије, 2 групе, 8 степена основне плате.

Решењем Господина Претседника Министарског Савета, Министра Унутрашњих послова III. Бр. 23501 од 18 априла 1931 год. постављен је за писара приправника среског начелства среза Беличког Џелатовић Љ. Драгомир писар приправник друге категорије, пете групе првог степена и 60% положајне плате среског начелства среза Масуричког по потреби службе, за писара приправника тога начелства Томковић Љ. Константин свршени матурант из Скопља.

Решењем Господина Бана Вардарске Бановине од 31 марта 1931 год. постављен је г. Др. Ђукнић Никола, за асистента бановинске болнице у Призрену тиме да врши дужност шефа хируршког одељења исте болнице и унапређен из VII. у VI. групу I. категорије, са основном платом трећег степена.

Вести из наше Бановине

Сајмови или сабори

Сајам у Приштини

Решењем Господина Бана Вардарске Бановине VIII Бр. 13531/30 од 26. марта 1931. год. одобрена је измена дана одржавања сајма у вароши Приштини у једнодневни годишњи сајам на дан 19. августа о Преображењу сваке године на место 27. септембра о Крстов-дану, на коме само они предмети трговања могу бити, који су предвиђени у чл. 3. Закона о панађурима и недељним пазарним данима.

Из канцеларије VIII. Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију Краљевске банске управе Вардарске бановине у Скопљу VIII. Бр. 13531/30, од 13. априла 1931. год.

Сајам у Тетову

Решењем Господина Бана Вардарске бановине VIII. Бр. 13334/30 од 26. марта 1931. год. одобрено је одржавање једнодневног годишњег сајма у вароши Тетову на дан 3. маја и 27. септембра сваке године, на којима само они предмети трговања могу бити, који су предвиђени у чл. 3. Закона о панађурима и недељним пазарним данима.

Из канцеларије VIII. Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију Краљевске банске управе Вардарске бановине у Скопљу VIII. Бр. 13334/30, од 13. априла 1931. године.

Сајам у варошици Медвеђи

Решењем Господина Бана Вардарске бановине VIII. Бр. 13527/30, од 26. марта 1931. г. одобрено је одржавање једнодневног годишњег сајма у варошици Медвеђи на дан 24. маја о Светом Ђирилу и Методији и 16. септембра о Светом Јанићију сваке године, на којима само они предмети трговања могу бити, који су предвиђени у чл. 3. Закона о панађурима и недељним пазарним данима.

Из канцеларије VIII. Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију Краљевске банске управе Вардарске бановине у Скопљу VIII. Бр. 13527/30, од 13. априла 1931. год.

Сајам у Дебру

Решењем Господина Бана Вардарске бановине VIII. Бр. 13529/30, од 26. марта 1931. године одобрено је одржавање једнодневног годишњег сајма у вароши Дебру на дан 4. септембра сваке године, на коме само они предмети трговања могу бити, који су предвиђени у чл. 3. Закона о панађурима и недељним пазарним данима.

Из канцеларије VIII. Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију Краљевске банске управе Вардарске бановине у Скопљу VIII. Бр. 13529/30, од 13. априла 1931. год.

Сајам у Охриду

Решењем Господина Бана Вардарске Бановине VIII Бр. 13533/31 од 26. марта 1931. године одобрено је одржавање једнодневног годишње сајма у вароши Охриду на дан 14. септембра сваке године, на коме само они предмети трговања могу бити, који су предвиђени у чл. 3. Закона о панађурима и недељним пазарним данима.

Из канцеларије VIII Одељења за трговину, обрт (занатство) и индустрију Краљевске банске управе Вардарске Бановине у Скопљу VIII Бр. 13533/30, од 13. априла 1931. године.

Згруписивање општина

Уредбом Министарства Унутрашњих Послова IV. Бр. 433 од 31-III ове године, седиште општине Локвичке, у срезу Поречком ове Бановине, пренето је из села Црешњева у село *Модриште*.

Уредбом Министарства Унутрашњих Послова IV. Бр. 417 од 3-IV-1931. год., општине Ростушка и Присојничка, у срезу Галичком, груписане су у једну општину под називом општина Ростушка, са седиштем у Ростуши.

Уредбом Министарства Унутрашњих Послова IV. Бр. 472 од 3-IV-1931. године, општине: Криволачка, Цидимирска и Пепелишка и села Пештерница и Брусник, општине Војшанске, у срезу Неготинском ове Бановине, груписане су у једну општину, под називом Криволачка са седиштем у Криволаку.

Села Војшанце, Липа и Калањево, општине Војшанске припајају се општини Бистреничкој. Досадашња општина Војшанска престаје постојати.

Асанбегово—Синђелић

Решењем Господина Претседника Министарског Савета, Министар Унутрашњих послова III. Бр. 21516 од 6. IV. 1931. године, име села Асанбегова општине Асанбеговске, среза Скопског, промењено је у „Синђелић“.

Радно време по надлештвима

Господин Бан Вардарске Бановине својом наредбом од 24 априла ове године Бр. 8530/31 прописно је радео време у канцеларијама општинских управних власти у Вардарској Бановини која важи за време од 1 маја до 1 октобра 1931 године, а по којој се има радити радних дана од 7.30 до 12.30 и од 16 до 18 часова, а суботом од 7.30 до 13.30 часова.

Поздрави Баву Вардарске Бановине

Струмица

Земљорадници среза струмичког окупљени данас на првом редовном збору своје производјачке задруге у Струмици топло поздрављају свог Бана г. Жику Лазића као најбољег познаваоца Југа и као свог заштитника желећи му здравље и шаље изразе непоколебљиве оданости нашем Краљу и нашој милој Отаџбини.

Претседник,
Јован Манчевић.

Лесковац, 16. априла

Са осећајима велике радости и најискреније захвалности напуштамо Вашу Бановину и са границе шаљемо Вам најтеплије поздраве.

Мариборска глазбена матица.

Коло Српских Сестара у Штипу, чији је хумани и национални рад тако познат са пуно лепих резултата, одржало је 27 овог месеца своју годишњу скупштину. Са ове скупштине упутила је у име Друштва Госпођа Слободка М. Каламатијевић, председница Кола, поздравну депешу којом поздравља најзаслужнијег почасног члана Господина Бана Вардарске Бановине, желећи му дуг живот за добро и срећу српске Брегалнице и Штипа.

Господин Бан се најлепше захваљује Друштву Кола Српских Сестара у Штипу желећи му плодан и користан рад на добро Краља и народа.

Велики добротвор

Г. Никола Блажић предузимач, ценећи значајну улогу нашег соколства, које врши у народу, поклонио је Соколском Дому у Дебру 2000 динара. Бележећи са необичном благодарношћу овај родољубиви пример, ми се надамо да ће се и други имућнији људи, којима је Бог дао, угледати на Господина Блажића и притећи у помоћ нашим народним, хуманим и родољубивим установама.

ОГЛАСИ

Набавка животних намирница

Управа Дечијег дома у Битољу одржаће на дан 28. и 29. маја 1931. год. од 11 часова пре подне, у својој канцеларији, у ул. Аристиде Бријана 116, прву јавну усмену лицитацију, и то: 28. маја за набавку животних намирница за исхрану штићеника Дечијег дома и Дома старца за време од 1. јула до 31. децембра 1931.

год., 29. маја за набавку дрва, одела, обуће и постељних ствари.

У случају да ова лицитација не успе друга ће се одржати на дан 10. и 11. јуна 1931. г.

Кауција се полаже на сам дан лицитације комисији, пре почетка исте, која износи: за наше поданике 5% од целокупне вредности предмета који се лицитира, а за стране поданике 10%.

Накнадне понуде неће се ни од кога примати.

Ближи услови могу се видети сваког дана у канцеларији дома.

Позивају се заинтересовани да узму учешћа на лицитацију. Лицитанти су дужни показати документа, која се траже по тач. 6. чл. 13. Правилника за извршење законских одредаба из одељка „Б“ уговора и набавке.

Из канцеларије Бановинског дечијег дома у Битољу, Бр. 299. од 16. априла 1931. год.

2—3

Набавка за болницу у Охриду

На основу чл. 82—105 Закона о државном рачуноводству, на дан 19. маја 1931. год. у 11 часова одржаће Бановинска болница у Охриду у својој канцеларији прву оферталну лицитацију за набавку болници потребних артикала, за време од 1. јула до 30. септембра 1931. године.

Кауција се полаже код Управе бановинске болнице у Охриду и то: за хлеб 500 динара; месо 500 динара; колонијалу 1000 динара; дрва 500 динара; поврће 400 динара; сламу и креч 100 динара.

Ако ова лицитација не успе, одржаће се друга на дан 9. јуна 1931. год. у исто време и под истим условима.

Ако и ова лицитација не успе, набавка ће се осигурати путем директне погобде 16. јуна 1931. године.

Услови лицитације могу се видети сваког радног дана у канцеларији ове болнице за време канцеларијско.

Из канцеларије Бановинске болнице у Охриду Бр. 740. од 9. априла 1931. год.

3—3

Давање у експлоатацију Буковичке бање у Аранђеловцу

Министарство социјалне политике и народног здравља путем оферталне лицитације на дан 15. јуна 1931. г. издаваће у експлоатацију Буковичку Бању у Аранђеловцу, за 50 година са изворима минералне воде, купатилима, инсталацијама, земљиштем, зградама и свима покретностима по расписаним условима.

Услови за издавање у експлоатацију могу

се добити у Министарству социјалне политике и народног здравља по цени 50.— динара у Економном отсеку.

О. Бр. 7122 од 29. априла 1931. год. Из општег одељења Министарства социјалне политике и народног здравља у Београду.

П. 1—1

Набавка дрва

На основу чл. 82.—105. Закона о државном рачуноводству као и чл. 13. и 24. Правилника за извршење одредаба из одељка „Б“ истога закона, Управа Бановинске Болнице у Врању, одржаће на дан 8. јуна 1931. год. у канцеларији свога економата, *1 усмену јавну лицитацију* за набавку 200 метара кубних хрстових и букових дрва, а за време целе буџетске 1931/32. год.

Кауција се прима свакога дана, од објављивања овога огласа у службеним новинама, на каси болничке управе, која је за наше поданике 5⁰/₀ од предвиђене суме.

Накнадне се понуде ни од кога неће примати.

Почетак лицитације је у 11 часова. Лицитураће се по 1 кубном метру.

У случају да прва лицитација не успе друга ће се одржати на дан 2. јула 1931. год.

Услови се могу видети свакога дана у економату болничке управе.

Из канцеларије Управе Бановинске Болнице у Врању Бр. 1730. од 29. априла 1931. г.

1—1

Набавка намирница за Бановинску болницу у Велесу

У смислу Закона о Државном Рачуноводству чл. 82—105. и наређења Министарства Социјалне Политике и Народног Здравља О. Бр. 8220. од 27. септембра 1929. год. Управа бановинске болнице у Велесу одржаће прву усмену лицитацију за испоруку намирница и осталих потреба од 1. јула до конца септембра 1931. године.

Лицитацији ће се обавити у болничкој канцеларији следећих дана:

1. На дан 20. маја 1931. год. у 11 часова пре подне за хлеб:

а) 961 кило хлеба белог у вредности динара 3.385.—

б) 953 кила хлеба црног у вредности динара 3.064.—

Истога дана у 2 часа по подне за испоруку поврћа и зелени у вредности дин. 4.780.—

2. На дан 21. маја 1931. год. у 11 часова пре подне за испоруку меса и масти свињске:

а) 1.264 кила меса говеђег и др. у вредности дин 16.784.—

б) 95 кила масти свињске у вредности динара 2.431.—

Истога дана у 2 часа по подне за млечне производе:

а) 2.602 кила млека пресног у вредности динара 12.229.—

б) 822 кила млека киселог у вредности динара 234.—

в) 13 кила сира домаћег у вредности динара 234.—

3. На дан 22. маја 1931. год. у 11. часова пре подне за испоруку бакалских намирница у вредности динара 25.000.—

Истога дана у 2 часа по подне за испоруку мртвачких сандука у вредности дин. 645.—

4. На дан 23. маја 1931 год. у 11 часова пре подне за испоруку 360 кубних метара дрва у вредности динара: 54.000.—

Истога дана у 2 часа по подне за продају расходованих инвентарских ствари.

За испоруку ових потреба лицитанти су дужни положити кауцију на каси управе болнице у следећем износу:

1. за испоруку хлеба белог и црног динара 300.—;

2. за испоруку поврћа и зелени дин. 300.—;

3. за испоруку меса и масти дин. 1.000.—;

4. за испоруку млечних производа динара 1.000.—;

5. за испоруку бакалских намирница дин. 1.500.—

6. за испоруку мртвачких сандука динара 100.—;

7. за испоруку дрва за гориво дин. 3.000.—

Страни поданици полажу дуплу кауцију.

Лицитанти су дужни показати претседнику комисије документа, која се траже тач. 6 чл. 13. Правилника за извршење законских одредаба из одељка „Б“ Уговори и набавке.

Ако прва лицитација не буде успела било из којих разлога, друга лицитација одржаће се истим редом у дане: 17, 18, 19 и 20 јуна 1931 г.

Из канцеларије бановинске болнице у Велесу бр. 1010 од 15 априла 1931. год.

2—3

Оглас.

У смислу прописа чл. 82—105. Закона о Државном Рачуноводству и Правилника за извршење одредаба из одељка „Б“ уговора и набавки истог закона одржаће се прве усмене лицитације за доле означене болничке потребе, за време од 1 јуна 1931 год. до 30 септембра 1931 год. и то на дан 26 маја 1931 године у канцеларији економата болнице, с тим ако овога дана не буду успеле од лицитација доле означених артикала, да се друга усмена лицитација има одржати на дан 5 јуна 1931 год.

Лицитација ова оба дана почеће у 10 часова пре подне и трајаће док траје надметање. Лицитураће се следеће:

1. Хлеб од брашна бр. 1 и 3;
2. Месо говеђе;
3. Свињске масти;
4. Бакалук;
5. Вариво и поврће;
6. Млеко кравље;
7. Дрва за гориво;
8. Сточна храна; и
9. Мртвачки сандуци.

Ближи услови могу се видети сваког дана у канцеларији Управе болнице. Кауција се полаже комисијом за извршење лицитације у канцеларији економата болнице од 10 часова пре подне. Накнадне понуде, као и кауције после 10 часова неће се примати. Све набавке примаће се франко болница.

Из канцеларије Управе Бановински Болнице Вардарске Бановине у Лесковцу, 10 априла 1931 год., Бр. 804.

1—1

Продаја вина и ракије.

На основу решења Краљ. Банске Управе Вардарске Бановине III. бр. 33020 од 9-11-1931 год., а сходно закону о државном рачуноводству, одржаће се на дан 16 маја 1931 године у осам (8) часова пре подне у канцеларији Бановинског лозно-воћног расадника у Скопљу, јавна усмена лицитација за продају и то:

- 1, пет сто осамдесет и осам (588) литара вина од разних сората.
2. сто шездесет и шест (166) литара ракије-комовице.

Сваки лицитант дужан је пре лицитације положити на каси Управе Бановинског лозно-воћног расадника у Скопљу на име кауције и то: од вина динара 300.— и од ракије динара 300.— у готовом новцу.

Детаљни услови продаје поменутог пића могу се видети сваког радног дана у канцеларији Управе лозно-воћног расадника у Скопљу од 8—12 часова, а кушање на дан лицитације од 8 часова пре подне.

Ако се тог дана не буде јавно довољан број лицитаната, друга лицитација обавиће се на дан 23 маја 1931 год. у 8 часова пре подне на истом месту и по истим условима.

Из канцеларије Бановинског лозно воћног расадника у Скопљу, Бр. 482 од 27 априла 1931 године.

1—1

Натечај

Расписује се натечај за попуњење 10 места агената-приправника и 40 места стражара-приправника при Управи полиције у Нишу.

Кандидат мора испуњавати следеће услове:

- 1) да је држављанин Краљевине Југославије,
- 2) да је навршио 21, а није прешао 30 годину живота,

3) да је телесно и душевно здрав,

4) да је нежењен или удовац без деце, или судбено разведен без деце,

5) да је беспрекорног владања у прошлости, да није био судском пресудом осуђен на губитак часних права.

6) да потпуно зна службени језик,

7) да уме читати, писати и рачунати,

8) да није под старатељством или стечајем, или да није над њим продужена очинска власт,

9) да му као активном државном службенику није служба престала са разлога предвиђеног у тач. 1., 2., 7., 9., или 12. § 104. закона о чиновницима,

10) да је кандидат за агента одслужио обавезни рок у сталном кадру, осим ако је по закону о устројству војске и морнарице ослобођен, односно да је платио војницу,

11) да је кандидат за стражара одслужио обавезни рок у сталном кадру у главним родовима војске и морнарице и да је висок најмање 164 цм.

Сваки кандидат мора молби приложити и, писмену обавезу, да ће остати у полицијској извршној служби најмање три године и да ће на случај самовољног неодслужења тог рока платити државној каси половину оних припадности, које би примио за оно време, које не одслужи.

Прописно састављене и таксирани молбе којима треба приложити сва документа, којима се доказује да појединац испуњава горње услове, треба доставити општем одељењу ове банске управе најкасније до 15. маја 1931. године.

Кандидати, који предаду молбе у одређеном року имаду о свом трошку доћи 18. маја 1931. год. у 8 сати Управи полиције у Нишу ради лекарског прегледа. Који буду пронађени здравима и за службу способнима а уз то испуњавају напред наведене услове, моћи ће одмах ступити на дужност.

Из канцеларије Краљ. банске Управе Моравске бановине у Нишу Бр. 1. 14900. 1—1

Оглас.

Управа Ниже Пољопривредне школе у Лесковцу на дан 20. маја ове године одржаће прву јавну усмену лицитацију у својој канцеларији у 10 часова пре подне за испоруку хлеба од 1. јула до 31. децембра 1931. године за исхрану питомаца ове школе.

Услови се могу видети сваког радног дана пре и после подне у канцеларији Управе као и на сам дан лицитације.

Кауција се полаже пред колисијом од 10 часова пре подне, и то: 1600.— дин. за наше поданике а за стране дупло више.

У смислу чл. 93. Закона о Државном Рачуноводству накнадне понуде неће се примати,

Позивају се заинтересовани да узму учешће на лицитацији. Собом имају понети сва потребна документа, законом одређена.

Из канцеларије Управе Ниже Пољопривредне школе у Лесковцу, Бр. 633.

1—1

Кретање заразних болести на територији Краљевске Банске Управе Вардарске Бановине

За време од 1. до 31. марта 1931. год.

Ред. број	ОБОЛЕЊА	Остало од пр изешт	Нови слу-чајеви	Свега бо-ловало	Од свих случај.		Остаје
					оздр.	умрло	
1	Febris flava						
2	Variola vera						
3	Thyphu exanthemat	4	4	8	3		5
4	Typhus recurens						
5	Tiphus abdominalis	24	13	37	24		13
6	Dysenteria	4		4	3		1
7	Scarlatina	37	33	70	35	10	25
8	Diphtheria et Croup—	28	29	57	36	3	18
9	Encephaliti lethargica						
10	Mening corebro spinalis epidemic.						
11	Pertussis						
12	Erysipelas	12	21	33	25	1	7
13	Poliomyelitis acuta	2		2	2		
14	Sepsis puerperalis		1	2	2		
15	Anthrax	1	1	2	2		
16	Trachoma	1	1	2	1		1
17	Lyssa (rabries)						
18	Lepra	1	1	2			2

Из Одељења за социјалну политику и народно здравље у Скопљу VI. № 9735. од 14 априла 1931. године.

Оглас

У економату Бановинске Болнице Вардарске Бановине у Битољу одржаће се на дан 28 маја 1931. године у 11 часова пре подне прва усмена лицитација за набавку животних намирница, потрошног материјала и осталих ситних болничких потреба за време од 1. јула до 30. септембра 1931 године закључно и то:

1. За хлеб на суму око 8.400 динара
 2. За месо и маст на сумт око 21.360 д.
 3. За бакалук на суму од око 24.095 дин.
 4. За поврће, вариво и зелен засу пу 8605.
 5. За млеко пресно кисело и остале млечне производе на суму око 7.765 дин.
 6. За мртвачке сандуке на суму око 2.200 динара
 7. За остале ситне потребе на суму око 3.590 динара
- Свега 76.015 динара.

Условe и све законске прописе заинтересована лица могу видети сваког дана у канцеларији економата болнице.

Кауција се полаже пред комасијом која врши лицитацију пре лицитације до 10 часова пре подне и то наши поданици 5%, а страни 10% од гореозначене предрачунске суме.

Позивају се заинтересована лица да одређеног дана претстану болничкој канцеларији до 10 часова пре подне. Собом имају донети сва документа која се траже ст. 6. чл. 13. Правилника за извршење одредаба из одељка „Б“ Уговори и набавке Закона о Државном Рачуноводству, по прописаној форми.

Из канцеларије Бановинске Болнице у Битољу бр. 1166 од 12 IV 1931. године.

1—3

Продаја покретне имовине

За наплату (7.248) седам хиљада две стотине четрдесет осам динара дужног општинског приреза и 486.— четири стотине осамдесет шест динара дужног Бановског приреза, колико има платити Ристић Светозар механичар из Црне Траве — Суд општине Црно-Травске, у срезу власитиначком, Бановини Вардарској на дан 10. маја 1931. године, од 8 сати пре подне пред зградом Станојевића Јована у Црној-Трави продаваће путем јавног надметања ниже изложену покретну имовину дужника Светозара и то:

(10) десет кафанских столова разне величине по процени вреде 500.— дин.

(5) пет столних чаршава по процени вреде 100.— дин.

(33) тридесет три комада столица по процени 231.— дин.

(1) једна лампа марке „Петроплин-Загреб“ по процени 350.— дин.

(1) једна мала гасна лампа по процени 40.— дин.

(1) једно празно ракијско буре запр. 350. л. по процени 100.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 400. л. по процени 110.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 350. л. по процени 100.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 1000 л. по процени 300.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 1000 л. по процени 300.— дин.

(1) једно празно ракијско буре запр. 100 л. по процени 30.— дин.

(2) два празна ракијска бурета запр. по 35 л. по процени 70.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 40. л. по процени 40.— дин.

(1) једно огледало урамљено по процени вреди 20.— дин.

(10) десет флаша ликера „Крушковача“ од по 1. л. по процени 50.— дин.

(1) један орман (горњи и доњи део) по процени вреди 200.— дин.

(1) један келнерај са три фијоке по процени вреди 150.— дин.

(1) једно мало буре са ракијом комовом бруто 31. кг. 100.— дин.

(1) једно буре са белим вином бруто 110. кг. по процени 110.— дин.

(1) један кревет са плеханим таблама по процени 80.— дин.

(1) један креветски јорган са чаршавом по процени 30.— дин.

(1) један креветски чаршав по процени вреди 10.— дин.

(1) један креветски јастук по процени вреди 8.— дин.

(2) два празна винска бурета запр. по 40. л. по процени 80.— дин.

(1) једно празно винско буре запр. 40. л. по процени 35.— дин.

(1) једно буре са комовом ракијом бруто 75. кг. по процени 200.— дин.

(1) један кухињски шпорет са чунковима по процени вреди 150.— дин.

(1) једно буре са комиком (цибром) од грозња бруто 700 кг. по процени 150. дин.

(50) педесет комада празних флаша од по 1. л. по процени вреде 25.— дин.

(9) девет комада шоља за кафу по процени вреде 18.— дин.

(9) девет комада шоља за чај по процени вреде 18.— дин.

(40) четрдесет комада разних винских чаша по процени 60.— дин.

(6) шест комада порцуланских тањира по процени вреде 18.— дин.

(1) једна каца запр. 150. л. по процени вреди 50.— дин.

Ову продају Суд објављује и позива купце и заинтересоване да дођу горе означенога дана и лицитирају.

Од Суда Општине Црно-Травске Бр. 1712. од 27. априла 1931. год. П. 1—1

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

Путеви у Јужној Србији

— Свршетак —

Ради правилног одводњавања и исушивања путева, није било довољног броја пропуста за протицање и отицање воде са горње стране пута на доњу, и за преношење материјала који потоци при јаким кишама носе собом са брда изнад пута. О пошумљавању страна брда и потока, чиме би се спречило изношење материјала и засипање пута, није било ни помена. Напротив воденичке воде и воде које су служиле за наводњавање култивисаних имања или за друге циљеве, водиле су воду поред пута — његовим каналом — те му тако квасиле труп. Често се виђала вода поред па и на самом путу у виду језера. О одвођењу воде, која протиче кроз пропуст, нузводно од пута, најкраћим путем до утока у реку, па било то старим коритом било преко приватних имања, није било ни помена.

Путеви су били обележени каменим километарским знацима, али на опасним и високим местима није било ни ограде нити колобрана. Засађеног воћа поред пута није нигде било, а дрвећа у опште врло мало.

Трасе свих путева, како долињских тако и оних преко вододелница за везу појединих места, нису биле технички изведене. Код већине, чија је траса морала и требала и могла ићи долином река, вођена је на висове и рађена са серпентинама. Услед оваквог трасовања са великим серпентинама и оштрим завојницама малог полупречника, моторна и сва већа кола у немогућности су прећи без маневрисања. Све су трасе извршаване са јаким успонима-падovima који су достигали величину од 20 па и 25%, а нарочито при силазу у долину ради преласка река и потока и при изласку на брдо-вододелницу.

За време српско турског рата 1912. и почетком 1913. год. просечен је војском пут Гостивар—Маврови Ханови—Дебар, за потребе ондашњег доба. До 1915 год. просецани су путеви Кичево—Охрид и Кичево—Извор—Јаме до везе са путем Гостивар—Дебар код Гарске реке. За време окупације 1915.—1918. окупаторске војне власти градиле су путеве који су од главних и крајних железничких станица водили на положаје. Од њих су најважнији: а) Од Неготина на Вардару до Ђевђелије. На њему је код Демир Капије просечен тунел у дужини од преко 100 м. звани „Макензенев“ а извршен је у контра кривинама услед чега је мрачан. И овакав корисно је послужио непријатељима. б) Од Демир Капије до Рождена. в) Од Градског преко Плетвара за Прилеп. г) Путеви чија је вредност сада мања, а који су били потребни за положаје.

Повратком у земљу 1918. год. при самом наступању наших и савезничких трупа, исправљани су војском и кулуком путеви и на њима покварени објекти од стране непријатељске војске при повлачењу. У год. 1919. приступљено је прво оправки важнијих путева, нарочито за војне потребе — снабдевање трупа — а по том других и самоуправних путева. Оправке су се у главном састојале у набавци материјала и шосирању путева, њиховом местимичном проширењу и изградњи нових и привремених објеката на место дотрајалих и порушених. Отпочета је и реконструкција неких горе означених путева, а самоуправни тела — бивши окружни одбори — вршили су и просецања појединих путова I и II реда. На путеве се износи велика количина материјала. Објекти се замењују бетонским док се камени ређе извршују, а код мостова већег распона употребљују се гвоздене конструкције добављене из Немачке на рачун репарација, па се за привремене мостове већих распона употребљују и Хербертове гвоздене конструкције (ратни плен) са дрвеним јармовима-стубовима. Како су ове конструкције (Херберт) практичне за

брзу израду мостова, нарочито за време ратова, то су се до сада могле корисно искористити, а сада би се могле заменом сталних објеката ослободити од употребе, те ставити у магацине одакле би у сличним и хитним потребама могле ваљано да послуже.

Скоро на свима врстама путева, животињска се вуча замењује моторним колима, која се увозе у земљу, јер још немамо домаћих фабрика. Њихов број из дана у дан расте. Исто тако мора се увозити и бензин. Знамо пак да се код вожње моторним колима при прелазу из мањег успона у већи, по уздужном профилу пута, мења брзина а нарочито на успонима почев од 5% па на више, што изазива поред неизбежно квара на колима, и већу потрошњу бензина. Тако исто при већим падovima морају се кола кочити, што исто тако утиче на њихово кварење. Овоме доприноси још и то кад је пут израђен у хоризонталној пројекцији, са малим дужинама правих т. ј. има честе кривине малог полупречника што све захтева промену брзина, а нарочито у непрегледном терену где се наилазе кривине невиде. Осим тога већи део путева има се сада радити народном снагом, чиме се може изградити и оправити више но што би се то могло урадити новцем који држава даје на путеве. Народном снагом за 15—20 година рада, постигло би се да сви општински и бановински путеви буду боље израђени но државни на којима би саобраћај био лакши и удобнији. Имајући све горње у виду, потреба захтева да се претресе питање какви треба да буду будући путеви, ма које врсте, како треба нове радити а старе реконструисати и оправљати? Године 1920. почета је реконструкција државног пута Краљево—Рашка и завршена је прошле године. Дужина старог пута износила је 78,8 км., а највећи успон на Лучицама код села Жижевца био је 6%. После реконструкције тај пут има највећи успон од 3%. Тиме је још 1920. год. показана тежња да се путеви израђују са што мањим успонима, а нарочито долињски путеви који иду долином речног тока а не прелазе нити имају за то потребу, преко брда и вододелница. Сада настаје питање каква је корист тога пута са благим успонима кад силазећи са њега наилазимо на долињски пут који има успоне од 6% што је случај са Качаничким путем који се сада ради — реконструише а почет је последњих година када је Ибарски довршаван?

Потребе данашњег саобраћаја траже да је пут са што мањим успонима, што већим дужинама правих (док су се раније избегавале дужине преко 1 до 2 км.) и са већим полупречницима кривина. Прелази у подужном профилу из успона у успон да нису у великој разлици, већ та разлика да је 1 до 2% при прелазу из једног мањег успона у већи или обратно. Успони да су на већим дужинама а не на кратким, због лакше вожње. Главни услов за

пут је да буде добро оцеђен од воде и заштићен од наноса материјала из брда и воде из потока при бујицама и провалама облака. Стога треба на путевима саградити што већи број пропуста — објеката — како за воду тако, у брдским и планинским крајевима, за проношење материјала. У брдским и планинским пределима, потоке који пресецају пут треба пошумити — нарочито багреном и од њега извршити поплете у виду преграда помоћу багрових положница. На местима где је потребно, извршити положнице од багрема или сталне преграде од камена или бетона. Воду од пута треба најкраћим путем одвести у реку, па ма се то извршило експропријацијом земљишта за копање канала. Корита потока и јаруга који пресецају пут, и одводе воду од пута у реку, треба да имају нормалан профил — дубоко корито како се велика вода не би изливала и плавила пут и терен изнад њега. При изради коловоза старати се да калдрма — подлога буде од камена једнаке величине и чврстоће на појединим деловима пута, а најбоље и на целој дужини пута, што је немогуће при великој дужини или би врло скупо коштало. Шљунчани застор треба да је од комада сложеног и засутог по крупноћи у слојевима и то доле крупнији а горе ситнији; али једне крупноће чврстине шљунка, додати потребну количину везујућег — спојног материјала. Спојног материјала треба више додати ако је речни шљунак — облутак у величини ораха — у гранитној и базалтној стени. Туцаник од лапорастог кречњака има у себи иловаче, с тога се да лепо увалати. Преко шљунчаног застора, треба насути слој оштрог просејаног песка јачине до 5 см. У горњем слоју шљунчаног застора не сме се употребити крупније комаде туцаника, јер брзо испада или се око њега ситнији материјал брзо истроши па се стварају неравнине. Најбоље је — и ако није јефтине туцаник радити дробилицама, јер се помоћу њих туцаник лако класификује према крупноћи комада. С тога је потребно да сваки пут има у близини своје мајдане у којима би се истарилале дробилица, ковачница, столарска тезга све са потребним комплетним алатом и железнички колосек са вагонетима. Код ових мајдана требало би се налазити и кућа надзорника путева или једног путара.

При кварењу пута на мањим површинама, треба га оправљати ситнијим шљунком и песком. При већим површинама треба их раскопавати од извесне дужине шосеа или до саме калдрме. Од раскопаног материјала пробрати добар и класификовати па додати новог материјала и са истим шосирати пут по напред изложеном начину. На великим површинама — деоницама — урадити као што је напред речено за веће површине.

Није добро ни рационално оправљати пут са шљунчаним зазором сипајући нови поврх првобитног, који је само изобразан па чак ни став-

љање нове калдрме поврх тог слоја није практично ни економно. То није добро из ових разлога: оправка скупо стаје; шосе добија јачину од 0,60—1,00 м., при прелазу са сада оправљене на раније оправљену деоницу, остају ступени у виду малих рампи, које се при вожњи осећају и чине ову непријатном; образују се две засебне коре шљунчаног застора без међусобне везе, тако да се горња кора под теретом кола брзо квари; квари се првобитни уздужни профил пута. Најбоље је поједине делове пута радити од једне врсте материјала — исте чврстоће, подједнаке крупноће — у једном слоју, јер се ти делови једнообразно и кваре.

Горе је напоменуто, да су трасе појединих путева рађене са великим — недозвољеним успонима, да су трасе вођене дреко брда и вододелница ако су ти путеви могли ићи долином реке — паралелно речном току. Како те путеве треба у неколико реконструисати, због ублажавања недозвољених успона свођењем на мах. од 6%; како их треба шосирати и на њима извршити сталне објекте, као што је то у неколико и рађено, то настаје питање да би њихове правце треба задржати са тим корекцијама, или на њима треба извршити веће реконструкције па ма те биле и изменом правца постојећег пута. Све ове путеве треба трасовати поново тако да сви долињски путеви буду трасовани долином — паралелно с реком, а напустити старе који иду преко брда. Ако се то сада не уради, потребе саобраћаја у најскоријем времену ће нас на то натерати, а сав дотле утрошени новац биће бачен јер ће ти путеви остати као локални без већег саобраћаја, који би се доцније могли изградити са мањим трошком. Као пример: Пут Скопље—Велес сада иде преко Душанова, Катланова, пење се преко Ајдучког корита на превоју и силази у Велес недозвољеним успонима а има и серпентина. Овај се пут прелази најбољим моторним колима за три до три и по сата. На њему се морају ублажити недозвољени успони извршити стални објекти и шосирање. За шосирање вуче се материјал на успонима са даљине од око 10 км. Да је овај замењен бачиновским Скопље—Зелениково, а до Зеленикова продужено грађење новог пута долином Вардара, прешав испод Зеленикова са десне обале Вардара на леву, где би се донекле могли искористити обални стубови бившег железничког моста, па левом обалом доћи до Велеса. Овај би пут био краћи од постојећег а могао би се превалити за један сат и по. Тако исто и продужење овог пута од Велеса низ Вардар до Ђевђелије, који се пење на брда и силази до Вардарских, требало би положити долином Вардара. На том новом путу, поред лакшег и бржег вожења, налази се и материјал у његовој непосредној близини. Његова би се траса могла извести са мањим успонима од 3%

Трасовање нових путева или корекције старих вршиле су се и врше се полагањем нове трасе у непосредној близини старог пута, па ма то била и коњска стаза. Сваком трасеру прва је дужност да прегледа цео околни терен, у ком правцу иде пут и при полагању трасе да изабере по могућству добро и чврсто земљиште, а при томе да развијањем трасе у брду искоришћује дубодолине и потоке избегавајући серпентине, па ма та траса била и неки километар дужа, јер се ипак брже прелази када је са мањим успонима, већим дужинама правих и већим полупречницима кривина, а при томе није заморна као траса израђена са серпентинама где путник путује око једног места.

Сада настаје грађење и одржавање бановинских а и општинских путева народном снагом. Праксом је утврђено да се народном снагом може најбрже и најбоље саградити и оправити највећа дужина путева при правилном и потпуном искоришћењу народне снаге и новца добијеног од личне замене рада т.ј. ако се рад на грађењу и оправци правилно организује и изводи без чега се у осталом ни један посао не да извести економично и брзо. При правилном организовању посла и распореду опразака и грађењу путева, Бановина би за 10 до 15 година рада добила све бановинске и општинске путеве потпуно израђене и оправљене, тако да по истеку овог броја година одржавање путева не би много стајало, а и народна снага би се трошила у најмањој мери за њихово одржавање. Народ би био задовољан јер би најудаљенији и најзабаченији крајеви имали добре путеве за саобраћај и везу са другим местима; народу би било задовољство што је при грађењу путева уложио више труда јер би му тај рад доцније поред користи, омогућио лакши и удобнији живот.

Пре сваког почетка рада на путевима треба направити програм рада и то 1) Које путеве прво треба оправити у којој години. Оправка треба да је таква да пут после извршене оправке на њему буде раван изради и довршењу ма ког новог пута. Према важности путева, ставити њихов ред оправки у појединим текућим годинама. При одређивању пута у ред и годину треба водити рачуна да ли народ одређен за оправку пута, да ли је може извршити у тој години т.ј. дали одређеној народној снази треба дати помоћи или оправку истог пута ставити поред предвиђене и у наредну годину. Дакле са оправком пута — количином рада довести у везу и народну снагу. Но пре приступања оправке пута треба решити питање која места на постојећем путу треба напустити због серпентина, јаких успона, рђавога земљишта, промене места за објекте и т.д. Таква места пре почетка рада треба обележити и трасовати правилно са што повољнијим а дозвољеним успонима, са кривинама што већег полупречника, експропријацијом земљишта.

Тако исто на експропријацији земљишта не сме се гледати, при корекцији јалака и потока, а за добијање правилног тока воде која долази са горње стране пута па да би се најкраћим путем одвела преко пута, а од њега. Потребне е лабораторате за све те радове спремити пре почетка рада, како се рад народном снагом на тим местима не би прекидао и губило време и народна снага прелазећи са једног места рада на друго, прескакајући поједина места из узрока што још није све спремно за рад.

2) Које нове путеве прво треба радити и у којој години, доводећи у везу количину рада на путу са количином народне снаге, па према томе одредити и време за извршење тог пута. Поред напред реченог, треба трасу обележити кољем и то једним краћим коцем у висини земље — цео побијен у земљу — нивелата пута. Поред њега побити други висок ван земље 0,50—0,60. Овај други служи за оријентисање места за рад. Колац за нивелату даће увек надзорном техничком органу обележену нивелету, јер народ при раду радо мења нивелату копајући лакши материјал тамо где се он налази, остављајући чврст материјал на нивелети неоткопан, чиме квари нивелету пута. У овом случају, народ премести видни колац на мекши материјал да би доказао како ради по обележеој траси. С тога надзорни технички орган има да се држи при раду нивелманског коља и тиме исправља грешке и добија нивелету пута онакву каква је обележена. При давању посла, сваком раднику дати подједнаку количину рада за једно одређено и исто време рачунајући као јединицу један дан рада на истом послу.

При оправци или новом просецању пута, никад се не треба на рачун хитности журити са претходним радовима и трасом па тиме цео пут упропастити. Јер када се месецима и годинама може чекати на формалности административне природе, онда се у толико више мора чекати на техничку обраду за пут, о нарочито повољно и рационално полагање трасе на терену, које може да исквари и упропасти цео пут. Ако је израда неког пута по све хитне природе, онда се и ту може помоћи тако, да се траса најрационалније положи па затим пут просече на ширину од 4—5 м. и саграде ма и најпримитивнији објекат и тако пут пусти у саобраћај. Овакав поступак може се употребити у оним крајевима који немају никаквог пута а потреба је велика. Рад на довршењу тога пута, продужити у наредним годинама али ипак потпуно правилно са техничког гледишта.

За организацију рада (са народном снагом на путевима) неопходно је потребно спремити покретне куће — радионице за дрводељске и ковачке радове, са потребним резервним алатом ради оправке поквареног алата и колац које је народ собом донео. Да народ не би се-

део без рада док му се алат оправља, треба му у замену дати резервни алат. Тако алат при раду мора увек бити оштар, и исправан, јер се таквим може много више изградити — просећи пута. Народну снагу треба искористити за разбијање и просецање трошних стеновитих партија, које се дају просећи ладним оружјем, стога се овај мора имати у довољној количини. Када је траса положена и обележена терену, најбоље је пре изласка народа на рад, у шумовитом крају почистити од шуме и по нивелети ископати на ширину од 0.50—1,00 м. према терену. За овај посао имао би се узети мањи и вештији број радника из народа па им тај рад рачунати у рад на путу. При овако спремљеној траси и напред изложеном начину обележавања нивелете пута, даје се могућност сваком обвезнику да одмах уђе у посао и лако изради свој део, не кварећи нивелету пута. Распоред рада појединих општина на путу, направити тако да према броју надзорних и техничких органа ови могу надзор да врше како у погледу брзог и корисног рада тако и у правилном извођењу трасе. Сваком обвезнику дати деоницу одговарајуће количине рада, коју један радник треба и мора да изради за одговарајући број дана, па ма за какву врсту рада на путу.

При изради нових путева, најбоље је да се просецању извршни у једној сезони рада или години. На потпуно просеченом путу изградити потребне објекте од прикупљеног и спремљеног новца. Па најзад у другој или наредној години, извршити шосирање пута. При завршавању рада на потпуном довршењу путева, одмах почети са подизањем путарских и надзорних кућа и одређивањем њихових башти. Величина баште треба да буде до 1 х. Подизање путарских кућа треба извршити пре постављања путара из следећих разлога: Постављени путар ако нема куће на путу а његова је далеко, изложен је путовању од неколико па и десетине километара за преноћиште, чиме је одстрањен са пута. Ако има кафане у близини или приватне зграде, изложен је плаћању преноћишта и мењању тих места. Оваквим одстрањивањем од пута, сваки ће путар гледати да себи ма у ком погледу користи и тиме накнади учињени издатак на преноћиште. Док се подизањем кућа и давањем баште, сваки путар са својом породицом веже за пут, па је и контрола над истим јача и боља.

Поред сваког пута који се оправља или је нов просечен, отворити камене мајдане на самом путу или у његовој непосредној близини, па макар и експропријацијом. Тако исто образовати и шљункаре било од гротакаменог шљунка у брду изнад пута, било од речног корита. У исто време извршити прилазне путеве, како за шљункаре тако и за мајдане. Све мајдане снабдети потребним зградама, алатом и машинама за што боље и целисходније искоришћење њихово. По завршењу путева, пу-

тарских кућа и постављању путара, било кулуком било путарима треба опасна места поред и изнад пута пошумити, а поред пута засадити воће, нарочито у клисурама. Приход од воћа имао би служити као помоћ — олакшица за издржавање путева.

Ing. M. Z. Протић.

Технички инспектор Вардарске Бановине,

Серафим Цинић

Туризам у Вардарској Бановини

Важност унапређења туризма и саобраћаја путника у Вардарској Бановини и услови за развијање истог.

Овај је рад награђен првом светосавском наградом у Учитељској Школи у Скопљу од Владе Богаановића, хотелијера, са 500 динара.

Онај крај Југославије који се пружа јужно од Лесковца па све до Грчке, на западу до Албаније и на истоку до Бугарске, јесте Вардарска Бановина. То је по пространству највећа од свију бановина, јер износи 39536 км. квадратних са 1405000 становника, чија просечна густина насељености износи 35.4. Благодарјећи благом поднебљу становници уживају многе благодети које им пружа овај крај. Они су радљиви, жилави и гостопримљиви. Земља је родна те на њеном тлу успевају многе културне биљке и разно поврће. Њене су планине пуне дивљачи многих врста: месождера, птица и гмизаваца, те је омогућен лов. — Не само површина већ и унутрашњост земљина је богата рудама многих врста које се последњих дана почињу нагло искоришћавати.

Вардарска Бановина је пуна величанственим оригиналним пејсажима, живописним ношњама, везовима, националним колима, мелодијама и др. Све ово само показује колико Вардарска Бановина има смисла за лепоту и развој туризма, а где су манастири са својим фрескама као круна свему овоме.

Све је то на њеном тлу. На њеној се територији рађало, на њеној је и остало као и веровања и обичаји. То је нетакнуто, ма да је имала Вардарска Бановина тешку судбину, те је тлачена од стране непријатеља нарочито Турака и Бугара.

Све што је некада подизано, нарочи о друмови, за време Римљана, Турци ништа нису обнављали, већ се рушило, те на тај начин отежане су биле комуникационе везе. Стање становника је било тешко, али у исто време и турски јавашлук био је онемогућен, те све кажем, што је остало, је његово оригинално, типско.

Баш зато што је овај крај у комуникационим сретствима готово најсиромашнији од свију крајева, могао је одржати и сачувати оно што данас има, оно због чега многи заинтересовани људи, научници, уметници, песници, људи који воле овакве егзотичне крајеве, долазе данас, поред осталог, да се наживљају природним лепотама и да се наудишу свежине јужносрбијанског ваздуха. Али од ових мало је странаца и то већином научници долазе а домаћих највише има.

Како је на тај начин промет странаца мали у Вардарској Бановини, Краљевска Банска Управа свесна овога решила је, да све што природне лепоте овога пружају искористи: да на модерне основе постави развитак туризма и на тај начин да привуче што већи број странаца, од којих ће имати неизбежне користи.

У ту сврху Краљевска Банска Управа за 1929/30. год. предвидела је суму од 300.000. дин., а ове 1930/31. год. подигла је ту суму на 500.000. дин. Ова ће сума бити утрошена (употребљена) на: 1) улепшавање хотела и оспособљавање да примају странце; 2) на оспособљавању климатских места за туризам и развој купалишта; 3) на унапређењу планинарства и др.

Дакле, туризму не поклања се само у нашој земљи пажња већ у читавом свету и нема готово државе, која не ради на његовом унапређењу; јер је он веома напредна и рентабилна привредна грана. Његов је расцвет код нас почео тек почетком овога века и шири се на све стране.

Вардарска Бановина за развој туризма има више смисла но иједна Област код нас, јер је на њеном тлу, поред наведеног, и оно што је чини туристичком земљом: језера, која се могу слободно поредити са оним у Швајцарској; планине, бање, градови и оно што нас код других велича: средњевековни споменици и др, што ће се видети из наредних одељака.

1. Важност туризма.

Туризам је веома важна грана у привредном напретку сваке земље, у економском подизању сиромашних крајева. Јер странци који овамо долазе остављају велике суме новаца за оно што нас скоро ништа не кошта: за оно због чега и долазе.

Све већим приливом странаца подижу се грађевине: хотели, којих је најмање у овом крају врло мало или нимало онаквих какви су потребни. Затим, приливом странаца подижу се купатила, летњиковци; врши се пошумљавање голетиња, и на тај се начин у исто време и врши разнолик рад на унапређењу места и на промету странаца.

Ну и поред овога уносног значаја што чини, туризам је значајан и за културно зближење са разним народима; за упознавање туђинаца са овим крајевима; затим се развија и дух солидарности. У културно-духовном погле-

ду значајан је, јер се врши откривање свега онога у чему нас странци могу допунити, припомоћи и усавршити. Припомаже нас још и учењу страних језика као и упознавање култура и навикавања. Долазећи у контакт са странцима јача се наш дух и иницијатива.

Туризам нас зближава са народима и утемељује наше културне и економске везе; повећава наше богатство које даје могућност зараде. И тада ће радник имати у рукама посао, који необично цени. Тако и овај крај Југославије као и остали, учиниће се економски продуктивним.

У томе је и сва важност туризма, јер на њ учествују и најпасивнији крајеви. У њему леже многе благодети и с правом се може рећи да је он најважнији привредни проблем, зато и заслужује и велику пажњу поклонити му.

И поред свих изнетих факата за његову важност, не треба пренебрегнути и то, да је он важан и у здравственом погледу. Док је пораст становништва и у граду и на селу нагао, док је већа густина насељености, дотле се може јавити нездравост самих становника који оболевају и као такви захтевају чистину места и ваздуха — оно што омогућава туризам.

II. Атракције за туристе.

Специјално Вардарска Бановина има готово све могућности да привуче странце. Сама клима је блажија од континенталне, т. ј. она је измењено средоземна. Ова влада претежно уз Вардар до средњег његовог дела. Зими дува оштри Вардарац са суседних планина низ Вардар. Лети су пак велике врућине и жеге, тако да се оголеле котлине овога краја потпуно спрже. У велико се јављају утицаји планинске климе, почев од средњег тока Вардара на југу до Битоља, на северу до крајњих граница бановине. Она се одликује умереним потоплим летима и доста хладним зимама. Али ипак у ове области климе налазе се и оазе благе климе, која се распростире у заклоњеним деловима, напр: у тетовској котлини, Метохији, околини Дебра и т. д., а око Струмице је мање блага од медитеранске.

2. Климатска места.

То су предели пошумљени, пуни свежине и лакоће. Они се често узимају као летовалишта и лечилишта. Међу многима које ћу малочас поменути су Сурдулица и Крушево.

Крушево је пошумљени крај на северо-западном делу битољско прилепске котлине. То је предео најпошумљенији на југу. Чистина и свежина ваздуха доприноси опорављању нездравих — болесних — нарочито туберкулозних. Овај се крај слободно може мерити и са оним у Швајцарској.

Сурдулица не изостаје иза овога. У њој се налази и санаторијум, који даје позитивне резултате.

Сем ових климатских места има још читав низ, међу којима су:

Бања (Демир Капија)	Босиљград
Берово	Власина
Битољ	Гратско (Стоби)
Дебар	Призрен
Дојран	Приштина
Качаник	Прилеп
Кичево	Скопље
Крива Паланка	Струмица
Кратово	Тетово
Маврови Ханови	Уршевац
Охрид	Врањска Бања
Катланово.	

3. Лековити извори.

Вардарска Бановина је богата и лековитим изворима. Ту је Врањска Бања као лечилиште реуматичара. Лежи на висини од 450 м. у прекрасном пошумљеном пределу, поред којег пролази жељезничка линија, а дневно више брзих возова. Ово је место најпосећенији крај у коме има више хиљада људи, жена и деце — домаћих или страних. И 250 соба, које су све чисте. Два хотела од ових имаје и купатила. Даље има 20 када и три басена.

Катлановска Бања се налази између Скопља и Велеса. Лечилиште је реуматичара. Сијаринска Бања поред пута Лесковац—Лебане—Медвеђе, термачно алколно кисела вода.

Сва ова места привлаче мало по мало странце а већ о домаћим, који посећују хиљадама, да се и не говорим, нарочито Врањска Бања, која је права идила са вилама укусно удешеним и хотелима модернизованим.

4. Језера.

Вардарска Бановина има и врло лепих језера и то на крајњем југу ове земље. То су Охридско, Преспанско и Дојранско.

Охридско се језеро налази у дубокој и пространој котлини између Албаније и Југославије. Дугачко је преко 30 км. широко 13 км. са укупном површином од 348 км.² Лежи на висини од 695 м. То је по величини друго а по дубини прво не у нашој земљи већ на полуострву. У њ вода придлази из околних извора, међу којима је светонаумски највећи; још придлази из подводних које зову „вирчета“ на којима је по песми Биљана платно белила. Народна је машта ту песму створила пуну страсти, љубави и чежње.

Језеро је богато рибом. Има седамнаест врста риба, од којих су нарочито на гласу његове јегуље и пастрмке. Отуда се тамо оснива рибарска задруга, која ће без сумње бити од велике користи. Још се врши и вештачко коришћавање. — Најзнатнија су ловишта код Струге, Охрида, Пештана, Лина, Радожда и Калишта.

Сем риба, на овом језеру има и око девет врста птица. Оне живе и крећу се поред језерске обале. Карактеристично је што лети од-

лазе у северније крајеве. Осим лабеда и норе све остале се лове јер су укусне.

Охридско језеро са околином је врло згодно за путовање, јер има се шта и видети. Његове су обале пуне старина и веома је привлачно место за средњеевропске туристе. И с правом се може рећи, да није ниједно место на југу тако посећено као што је ово. Необично су развијене шетње и излети на чамцима празничним данима, када уморан свет налази одушке одмора у разоноћењу и уживању природних лепота, које пружа ово зачарано место. Вода му је кристална и, може се рећи, да му није равна ни она у швајцарским језерима; за купање је врло пријатна.

Преспанско језеро се налази на узвисинама брда. Пола припада Југославији а пола Грчкој. Његова је надморска висина 906 м., велико је 290 км а дубоко 52 м. Према овоме оно је највише и највеће на Балкану. Од претходног се разликује по томе, што се мрзне те је зими једрење онемогућено, али спортови су омогућени. Једна необична појава код овога је та, што његове воде пониру у ниже Охридско језеро. Његова температура на површини износи 20,5 С., а на дубини од 30 м. 18 С.

Дојранско језеро је треће по реду у Вардарској Бановини. Велико је 43 км.² надморска му висина 143 м., а дубина 10 м. Вода му је топла и загасито зеленкасте боје. Топлота је каква на површини таква и на дну т. ј. 16. Као и Охридско и ово има подводних извора. Једино му се плићаци мрзну, иначе се не мрзне.

Што се тиче језера, она надмашују својим богатством и лепотом и Европу. После првог, последња два све веће и веће прогресе чине, тако да је то једна већ привлачна снага за туристе. Али за жаљење је што овде нема ни једног хот ла, где би могли долазити не свмо туристи средњеевропски средње класе него и виши сталежи. Сада у колико долазе, ипак могу наћи и стан и храну по врло повољним ценама.

5. Релјеф и природно бујање.

Вардарска Бановина има богатих котлина, и питомих и дивљих; гудура и кланаца и широких поља различног изгледа. Планине су богате дивним пашњацима, на којима пасу многобројна стада. По овим планинама карактеристично је катунско сточарење, другојачије него оно у красу; то су бачије — колибице и места стварања домаћих млечних производа (ту је шарски сир), који се путницима по скромну цену може понудити.

Није реткост наићи на планинска окца — језерца, чији постанак датира из доба терцијера у извесним глацијарним периодима.

Што се тиче флоре и фауне оне су обимним врстама заступљене и као такве занимљиве за домаће и страно путнике, чија се тежња за задовољавањем како ока тако и жеље за ловом манифестују у описивању и прено-

шењу путем штампе разнолике особине, и карактеристике и варијације биљног и животињског света. Нарочито је упадљива жетва, која по г. Јовановићу изгледа прави Мисир, јер се дзе жетве годишње скидају.

6. Ношња.

У вези са рељефом, приликама под којима се живело и климом, развила се у сваком крају сходна ношња у разним варијацијама.

Вардарска Бановина је велики југословенски музеј, коме нема равна ни у Европи. Наиме, то је најбогатији крај и својим шаренилом — ношњом — на којој се јасно очитује народни вез. Давно је речено: колико села толико и обичаја, а сада се, у овом случају када је реч о везовима, и народној ношњи, може рећи: колико села толико и везова, јер свако село има своју оригиналну ношњу, чија чистота из дана у дан европским духом опада; губе се источњачки мотиви. Долазећи из иностранства, туристи ће све те разлике и нијансе разумети, схватити и објективно, познавајући развој истих, формулисати. Отуда честе појаве и судови странаца о нашој поменутој грани уметности, који путници могу видети, ако дођу на њихове празничне састанке — саборе — на којима се народ весели. На тим састанцима су ношње из свих села. Посматрамо ли те ношње, ми ћемо се збунити и тешко ћемо, врло тешко, изабрати која је међу њима најбоља. Овим се ношњама диве странци и они је снимају и носе у своје крајеве да је тамо прикажу онима којима је немогуће овамо доћи, или да их драже тим дивним сликама да дођу да се увере. — Сасвим савремени пример навешћу од 29-ХИ прошле године: Ханс Шајл — фаанцуз по народности, сликар који је путовао прошле године по овим крајевима, и интересујући се ношњом, поклатио јој је пажњу. У Франкфурту у Немачкој отворио је изложбу ношње из многих крајева Југославије и нарочито је падала у очи јужносрбијанска ношња, јер се у том чланку „Политике“ вели: изложба даје врло јасну слику шареног света словенског Југа“. То је оцена меродавног критичара — стручњака франкфуртског. („Политика“ 30 ХИ-1930 г. стр. 8). — *Пејсажа* је пуно, пре пуно, који су од неоцењиве вредности. Све је живописно, све је то типско, јер се све то рађало на њеном тлу. Богатство веза, цртежа, колорита је велико. О вредности не треба ни говорити, јер овај крај заслужује да се у том погледу о њему много говори, као што заслужује то исто и овдашње дивне мелодије.

7. Музика.

Тај неисцрпни извор народни је у самом народу, у његовој племенитој души, у његовој јакој музикалности.

Вардарска Бановина је тих мелодија пуна и она је за њих неисцрпан извор, који се може

наћи у крају јако музикалном и одушевљеном музике, жељном игре и свирке. И, „онај који хоће да се напоји чистог и здравог, иде на извор и ту тражи оно, што се не може ни километрима добити далеко од истога, а тај извор, то су ови крајеви и то неисцрпан извор“ — вели г. Шијачки, у чланку: „Музичке прилике на југу“. А то ће се сваки онај уверити, ако прође ма којим било даном у седмици, кроз јужносрбијанска села, и увериће се да збиља у њему постоји геније — музичар.

— Наставиће се —

Пажња нашим претплатницима

Како нам се неки обраћају са разним молбама и жељама, то свима таквим личностима скрећемо пажњу на следеће:

1. Лица и установе које су обавезне да примају Службени Лист Вардарске Бановине предвиђене су Правилником о Службеном Листу Вардарске Бановине у члану 8 (Види 3 број Сл. Листа за 1930 год. страна 2), те према томе и Уредништво шаље лист само таквим лицима, надлештвима и установама. Но ако је који претплатник сиротног стања и у немогућности да испуњава обавезе према Уредништву, то је потребно да оде у општину и умоли да се о томе обавести администрација Службеног Листа и у томе случају свакоме ће се изаћи у сусрет.

2. Они који траже да им се Сл. Лист не шаље на погрешне адресе или моле да им се обустави даље слање листа због разних оправданих разлога, као да су променили радње, сасвим их напустили и томе слично, нека се притрпе за неко краће време, док се израде нове адресе, па да се онда јаве са потребним молбама. Ово исто важи и за оне који траже обавештења због уложене претплате, а има их вероватно и са другим жељама и примедбама. Свима ће се изаћи у сусрет и дати посебна обавештења кад буде Уредништво савладало извесне техничке послове.

Ако је пак ко променио локал, на пример кафану, индустриско предузеће и томе слично, те исти посао обавља у локалу чији је ранији купац примао Службени Лист да исти не враћа са примедбом, да он није више лице обележено на адреси, већ да тражи да му се лист шаље на његово име или на име локала.

Овде скрећемо нарочиту пажњу претплатницима да не враћају поједине бројеве са исписаним странама, јер ће мо их и на те бројеве задужити, већ нека напишу што имају на поштанским картама, пошто се и стари бројеви употребљавају за поједине комплете или се пак шаљу новим претплатницима.

Уредништво Службеног Листа.